

Kunnskapsdepartementet
Postboks 8119 Dep.
0032 OSLO

Deres referanse:

Vår referanse:
15/47-1

Vår dato:
11.02.2015

Statistikk etnisk mangfold i høyere utdanning og forskning

Vi viser til møte i Kunnskapsdepartementet 22. januar 2015 hvor tema var behov for statistikkgrunnlag for etniske minoriteter i høyere utdanning og forskning. Vi ønsker med dette å følge opp møtet med et utdypende brev om de behov Kif- komiteen har identifisert på dette området.

Bakgrunn

Kif-komiteen fikk et utvidet mandat fra 2014, noe som medfører at mangfold blant vitenskapelige ansatte og mangfoldsperspektiver i forskning nå er en del av komiteens oppgaver. Komiteen skal arbeide med utgangspunkt i forskningsbasert kunnskap. I 2014 har komiteen brukt tid på å kartlegge hva som ligger i mandatet og har hatt kontakt med en rekke forskere/statistikere med kunnskap om etniske minoriteter i Norge. Konklusjonen er at kunnskap om ulike etniske minoriteter innen akademia er mangelfull og fragmentert.

Hvorfor trenger sektoren statistikk?

Kunnskap til politikkutforming:

Den generelle mangelen av kunnskap og statistikk er en ulempe ikke bare for komiteen selv, men for myndigheter som arbeidet med mangfold og med forskning. KD har hatt gode kilder for informasjon om fremgang eller utfordringer for personer med innvandrerbakgrunn innen grunn- og videregående skole i flere år, og det har gjort det mulig å utforme en hensiktsmessig politikk. Skal mangfold i forskning settes på dagsorden, er det nødvendig å vite hvor utfordringene finnes også på toppen av pyramiden, dvs. i forskningssektoren.

I dag er det ikke sagt noe særlig om mangfold i viktige dokumenter som gir føringer til sektoren – hverken universitetsloven, statsbudsjettet, tildelingsbrev eller langtidsplanen for forskning tydeliggjør hvor man er og hvor man skal bevege seg på dette feltet. Statistikk (og forskning) vil kunne tydeliggjøre grunnlaget for utforming av statlig politikk.

Like muligheter: Arbeidsmarkedet er ikke nøytralt med hensyn til innvandreres jobbmuligheter, og det er en opphoping av personer med innvandrerbakgrunn i lavstatusyrker. I tillegg kommer faktorer som diskriminering, manglende nettverk og ulikheter i utdanningsbakgrunn. Et bedre statistikkgrunnlag kan synliggjøre hvorvidt også personer med innvandrerbakgrunn bosatt i Norge rekrutteres til ulike nivåer i forskningspyramiden.

Aktivitetsplikten: Kunnskapsdepartementet og institusjonene i UH- og forskningssektoren må iverksette aktivitetsplikten i diskrimineringsloven, men uten tall på fordeling og karriereutvikling er det vanskelig å utforme målrettede planer og tiltak. En foreløpig gjennomgang av handlingsplaner til institusjoner som har løftet frem mangfold og likestilling tyder på at det er vanskelig for flere av institusjonene å utforme konkrete og målrettede tiltak.¹ Et sentralt spørsmål, når man vurderer

Det er ikke sagt noe om etnisk mangfold i universitetsloven (likestilling er integrert)

institusjonenes evne til å fremme like muligheter vil være hvorvidt vitenskapelige ansatte i utdanning og forskning gjenspeiler mangfoldet i befolkningen. Bedre nasjonal statistikk vil gi myndigheter nasjonalt noen pekepinn på status og endringer over tid, uten at man trenger å lage innfløkte lokale prosesser for rapportering.

Identifisere ressursmiljøer og miljøer uten etnisk mangfold: Internasjonalisering har ført til større rekruttering fra utlandet, men foreløpig antas det at det er langt større rekruttering fra europeiske og amerikanske land enn fra Asia, Afrika og Latin-Amerika. Det finnes fagmiljøer i instituttsektoren og på enkelte fagfelt innen UH-sektoren der det er bedre rekruttering fra disse regionene, men uten statistikk vil det være vanskelig å vite hvor det er behov for å sette inn en innsats. Det kan også være et poeng å finne ut hvor det finnes god kunnskap om forskningsledelse med en mangfoldig stab, rekruttering etc. Å ha mange ansatte med annen etnisk bakgrunn er ikke en garanti for at man jobber godt med mangfoldsledelse, men det gir en indikator på at man har lykket med å rekruttere bredt.

Tidsseriedata kan synliggjøre utvikling

I 2013 var 41 prosent av 19-24 åringene som er født i Norge av to innvandrere foreldre studenter ved universiteter og høyskoler. Tilsvarende tall var 16 prosent for innvandrere og 36 prosent for alle 19-24 åringer. Det er et tegn på utdanningssystemets suksess at unge med innvandrerbakgrunn velger å studere – og denne gruppen vil vokse. For å vurdere situasjonen langsiktig trengs tidsseriedata. Andelen internasjonale ansatte og andelen etterkommere med doktorgradskompetanse vil sannsynligvis øke de neste årene. Gode tidsseriedata kan synliggjøre utviklingen blant faste vitenskapelige ansatte – ikke bare hvem som sitter i hvilke type stillinger på et gitt tidspunkt, men hvorvidt det skjer en god karriereutvikling over tid.

Etikk og hensynet til Datatilsynet

Mange på høyskoler og universiteter ønsker å jobbe bedre med mangfold, men er bekymret for å lage oversikter på egen institusjon fordi de ser det som vanskelig/lovstridig å stille spørsmål om etnisitet til individer. Det er ikke godt kjent at det kan gis unntak dersom den enkelte institusjon innhenter informert samtykke, informerer om formålet, samt ivaretar krav til personvern.

Et alternativ på nasjonalt nivå er kobling av folkeregisterdata og forskerdatatabasen. Nå er også nasjonale registerdata ikke uproblematisk. Alle som har jobbet med mangfoldsdata kjenner den mørke historien med misbruk av registerdata i møte med nasjonale minoriteter tidligere, og det store ansvaret som påhviler myndighetene for å sikre personvern og rettssikkerhet til utsatte grupper. Det er viktig å huske at bruk av slik statistikk i moderne tid kan brukes aktivt for å motvirke diskriminering.

SSB og de store forskningsinstitutter har nødvendig kunnskap om behov for aggregering av data for å hindre identifisering. I helsesektoren – der hensyn til taushetsbelagte opplysninger og personvern er enda større enn i utdanningssektoren - er det åpnet for slike koblinger for få år siden.

Veien videre

Kif –komiteen ber KD om å vie ressurser til arbeid med statistikk om etnisk mangfold i academia fordi det her er avdekket et kunnskapshull som er viktig at blir dekket for fremtidig arbeid med identifisering av tiltak og identifisering av utvikling på feltet. Kif-komiteen har hverken ressurser til å skaffe dette statistikkgrunnlaget selv ei heller det overordnede ansvaret for hele feltet. Kif kan være pådriver for bedre kunnskap på mangfoldsfeltet, mens KD i større grad kan ha dialog med andre offentlige etater med faglig tyngde på dette feltet.

-Det er ikke sagt noe om mangfold som en føring i statsbudsjettet

-Det er ikke sagt noe om mangfold i tildelingsbrev til institusjonene

-Det er ikke sagt noe om mangfold og ikke-diskriminering fra NFR

Dette betyr at Kif arbeider i et svært annerledes landskap mht likestilling mellom kjønnene enn innenfor området etnisk mangfold

Det er mange innfallsporier til å opparbeide god statistikk på etnisk mangfold i høyere utdanning og forskning. KD må kanskje starte internt, og vurdere hva som kan gi nyttig informasjon til arbeidet videre. Hva trenger Departementet selv for å ha noen referansepunkter for arbeidet med mangfold i forskning og høyere utdanning? Hva trenger institusjonene for å jobbe godt med mangfold? Hva trenger Norges Forskningsråd for å styrke deres kunnskap og fokus på mangfold blant ansatte i denne sektoren?

Ut fra diskusjonen på Kifs møte med KD 22. januar, vil det være nyttig å vurdere kobling av data om innvandrerbakgrunn med tilstandsrapportering/DBH. For brukerne på institusjonene det være en god løsning å vurdere status og utfordringer samt sammenligne seg selv med andre via steder som de allerede refererer til i dag.

En kobling av innvandrerdata fra Folkeregisterdata og forskerdatabasen vil ta sektoren et steg videre i dette arbeidet. Skulle KD velge å gå i gang med å styrke statistikkinnhenting på mangfoldsområdet, ville det sannsynligvis være nyttig å kommunisere med BLD og LDO om deres arbeid med statistikk om mangfold.

Ta gjerne kontakt med Kif-komiteen dersom det er behov for avklaring eller utdyping.

Vennlig hilsen

Curt Rice (sign)
Leder, Kif -komiteen

Heidi Holt Zachariassen
Seniorrådgiver